

ISTANBUL APPRAISAL Siipi, Mediapiste 10.06. - 11.09.2011

**Cevdet Erek, Erdem Ergaz, Gözde İlkin, Koray Kantarcıoğlu,
Gamze Özer, Ekrem Yalçındağ**
Guest Curator: Lars Breuer (Germany)

Istanbul Appraisal (paikallinen aika)

Istanbul ja sen nykytaide ovat juuri nyt kansainvälisen kiinnostuksen polttopisteessä. Ulkomaiden kiinnostus osuu yksiin kaupungin taideinfrastruktuurin nopean kasvun kanssa. Gallerioiden, museoiden, taidetilojen ja tutkimuslaitosten lisääntyminen Istanbulissa saattaa vaikuttaa vain yritykseltä hyötyä viimeaikaisesta hehkutuksesta kansainvälisessä mediassa, mutta siitä ei ole kyse, koska Istanbulin taide-elämällä on tietenkin oma erityinen historiansa ja oma ainutlaatuinen dynamiikkansa. Tämä teksti toimii johdantona kuvataiteiden nykytilaan Istanbulissa ja tarjoaa lyhyen kronologian tapahtumista ja instituutioista, joiden voidaan sanoa muokanneen kaupunkia viimeisen vuosikymmenen aikana.

Museot

Vuosisadan vaihteen tietämällä kaupunkiin avattiin monia yksityisesti rahoitettuja taidemuseoita. Bosporin rannoilla Sabancin suvulle kuuluva kartano avattiin Sabanci-museona vuonna 2002, Eczacıbaşı Foundation rahoitti Istanbul Modern -museon rakentamisen (2004), Pera Museum käynnistyi vuonna 2005 ja Bilgi Üniversitesin Kultaisen sarven kampus avattiin Santralistanbulissa vuonna 2007.

Vaikka näiden museoiden ilmaantuminen oli tervetullut merkki taiteen infrastruktuurin kehityksestä, niiden hermeettiset ohjelmat tarjosivat vain vähän tukea paikallisen taide-elämän kehittymiselle. Tuohon aikaan ainoa Istanbulin nykytaiteilijoille tukea tarjoava taho oli vuonna 2001 perustettu Platform Garanti. Vasıf Kortunin johtama ja Garanti-pankin rahoittama Platform Garanti järjesti näyttelyitä, konferensseja ja tapahtumia, isännöi kansainvälistä residenssiohjelmaa ja piti yllä tärkeää nykytaiteen kirjastoa ja arkistoa.

Taidetilat

Museoiden konservatiivisten näyttelyohjelmien ja nuorten näyttelytilojen jatkuvan puutteen vuoksi Istanbuliin on syntynyt useita taiteilijavetoisia projekteja ja taidetiloja. Taiteilija Selda Asalin "Apartment Project" on ollut käynnissä jo vuodesta 1999, mutta 2003 sen rinnalle nousivat mm. "Hafiyat", "K2" (taidekollektiivi Izmiristä), "Pist", "Bas", "Alti Aylik", "5533" sekä ulkomaisten taiteilijavieraiden pyörittämä väliaikainen "Black Door". 2000-luvun puolivälissä syntyi uusia innovatiivisia näyttelyformaatteja kuten "Masa", joka käyttää erityistä pöytää

liikkuvana näyttelytilana, ja aivan viime aikoina perustettu Bandrolsüz, taiteilijakirjakustantamo, joka järjestää pienimuotoisia kirjamesseja taiteen levittämiseksi.

Monet näistä hankkeista ovat osoittautuneet taloudellisesti hankaliksi: projektit eivät saa julkista rahoitusta, ja yksityisiä sponsoreita on yleensä vaikea löytää. Lisäksi Beyoğlu, kaupunginosa jossa suurin osa projekteista toimii, on keskiluokkaistumassa, mikä merkitsee, että pysyvien näyttelytilojen hinnat karkaavat käsistä.

Biennaali

Istanbulin kulttuuri- ja taidesäätiön vuonna 1987 perustama Istanbulin biennaali on epäilemättä ollut tärkein yksittäinen tekijä kaupungin nykytaiteen kehityksessä; se on tuonut nykytaidetta Istanbuliin kaikkialta maailmasta ja edistänyt turkkilaisten taiteilijoiden kansainvälistä näkyvyyttä.

Biennaalin menestys ja kansainvälinen näkyvyys lähtivät nousuun, kun säätiö ryhtyi 1990-luvulla kutsumaan maineikkaita kuraattoreita Euroopasta ja Pohjois-Amerikasta kuratoimaan biennaalia. Läpimurto tapahtui 9. Istanbulin biennaalissa vuonna 2005, kun kuraattorit Charles Esche ja Vasif Kortun hylkäsivät vallinneen tavan asettaa nykytaidetta esille Istanbulin vanhaan kaupunkiin ja järjestivät sen sijaan näyttelyitä siellä, missä nykytaidetta tehtiin – Beyoğlun kaupunginosan varastoissa, asunnoissa ja toimistoissa.

Näin 9. biennaali nosti Beyoğlun Istanbulin taidemaailman keskipisteeksi. Pian sen jälkeen alueen asema lujittui, kun biennaalin perustaja (Istanbulin kulttuuri- ja taidesäätiö), ”Depo” (kulttuurikeskus Anadolu Kültür) sekä ”Rodeo” (kansainvälinen kaupallinen taidegalleria) muuttivat kaikki 9. biennaalin entisiin näyttelytiloihin Tophanen alueella Beyoğlussa.

Kaupalliset galleriat

Alueen kulttuurisen maineen, alhaisten vuokrien ja keskeisen sijainnin houkuttelemana Tophanesta on sittemmin kehittynyt Istanbulin kaupallisten taidepiirien keskus, joka vetää gallerioita kaikkialta kaupungista. Huomattavia ovat etenkin ”Outlet”, ”Pi Artworks”, ”Daire Sanat” ja ”Non”, jotka kaikki esittelevät nousevien kykyjen teoksia ja ovat avanneet ovensa vuoden 2008 jälkeen.

Kaupalliset galleriat tekevät yhteistyötä Tophanen markkinoimiseksi Istanbulin galleria-alueena. Vaikka alueen ”brändäys” onkin ollut tietyiltä osin onnistunutta, nopea keskiluokkaistuminen (jonka eräs piirre galleriatkin ovat) on tehnyt tilanteen erittäin hankalaksi paikallisille asukkaille, jotka ovat pääasiassa köyhiä ja yhteiskunnallisesti konservatiivisia. Ristiriidat ja jännitteet

paikallisten ja uusien tulokkaiden välillä saavuttivat lopulta räjähdyspisteen viime vuoden syyskuussa, kun paikalliset hyökkäsivät avajaisvieraiden kimppuun useissa galleria-avajaisissa Tophanessa. Tilanne on sittemmin rauhoittunut, mutta aselepoa ei ole solmittu eikä mitään ole ratkaistu. Hyökkäysten seurauksena Istanbulin taidepiirien osuus kaupungin keskiluokkaistumisessa on kuitenkin noussut sisäisen keskustelun ja kädenväännön kohteeksi.

Instituutiot

Istanbulin rahalaitokset ovat 1990-luvulta lähtien sponsoroineet näyttelytiloja Istiklal-kadulla, joka on Beyoğlun kaupunginosan pääväylä, mutta viimeisten muutaman vuoden aikana ne ovat vihdoinkin ryhtyneet perustamaan myös pysyviä institutionaalisia tiloja.

Borusan-yhtiön rahoittama Borusan-musiikkitalo avasi vuonna 2009 uuden rakennuksen, jossa on konserttisali ja harjoitustilat Borusan Istanbul -filharmonikoille. Lisäksi talon ohjelmassa on vuosittain arvostettuja taidenäyttelyitä, joissa nähdään teoksia niin Borusanin omista kokoelmista kuin myös kuratoituja kokonaisuuksia sekä teoksia nuorilta paikallisilta taiteilijoilta, jotka ovat mukana Borusanin residenssiohjelmassa.

Borusanin musiikkitaloa vastapäätä sijaitsee Arter, Vehbi Koç -säätiön viime vuonna avaama näyttelytila. Säätiön taidekokoelma on saksalaisen kuraattorin Rene Blockin kokoama, ja siihen kuuluu teoksia niin arvostetuilta turkkilaistaiteilijoilta kuin Fluxus-ryhmän taiteilijoilta. Arter tukee myös aktiivisesti uutta taidetta ja käyttää varoja tilaustöihin nuorilta istanbulilaisilta taiteilijoilta. Tukeakseen näiden nuorten taiteilijoiden uraa myös Turkin ulkopuolella Koç-säätiö on lisäksi avannut satelliittinäyttelytilan Berliiniin.

Tärkein viime vuosina ilmaantunut tekijä on kuitenkin SALT. Garanti Bankin rahoittama uusi instituutio syntyi yhdistämällä Platform Garanti (nykytaiteen keskus) ja Garanti Galeri (arkkitehtuuriin ja muotoiluun keskittyvä galleria) sekä Osmanlı Bankası Arşiv ve Araştırma Merkezi[T1] (Ottomaanipankin sosiaali- ja taloushistorian tutkimuskeskus). SALT perustettiin tutkimaan ”tärkeitä ja ajankohtaisia kysymyksiä visuaalisen ja aineellisen kulttuurin alalla” Turkissa ja sen lähialueilla sekä tukemaan ”innovatiivisia ohjelmia tutkimuksen ja kokeellisen ajattelun alalla”. SALT avasi ensimmäisen taidetilansa Beyoğlussa tämän vuoden huhtikuussa, ja seuraava tila Ottomaanipankin entisessä pääkonttorissa Galatassa on ajoitettu avattavaksi samaan aikaan Istanbulin 12. biennaalin kanssa syyskuussa 2011.

Jotta uudet instituutiot voisivat välttää vanhojen toimintatapojen virheitä ja varmistaa paikkansa kulttuurin etulinjassa, ne ovat omaksuneet hyvin strategisen lähestymistavan. Ne tarkastelevat

kriittisesti Istanbulin taide-elämää ja pyrkivät käynnistämään hankkeita, jotka sekä tukevat sen kehittymistä että auttavat kaupunkia saavuttamaan aseman alueellisesti ja kansainvälisesti tunnustettuna tekijänä.

Vaikka nykytaide Istanbulissa onkin viimeisten kymmenen vuoden aikana ollut melkoisessa kaaoksessa – kaupungin kulttuuripalveluiden henkilöstö on osallistunut erilaisiin hankkeisiin ja kartoittanut mahdollisuuksia sekä kehityssuuntia, tehden yhteistyötä ja verkostoituen – näyttäisi taide-elämä nyt olevan tasaantumassa. Onneksi kuitenkin dynaamisuuttaan ja joustavuuttaan menettämättä.

Kristina Kramer, 2011

kiitos: Emma Wolukau-Wanambwa